

Språkvårdsspalten

1

Är det någon saklig skillnad mellan *blankett* och *formulär*? — Det är det, åtminstone delvis. *Formulär* är dels en fast ordalydelse för vissa skrivelser eller vissa förrättningar (t. ex. *vigsselformulär*), dels ett papper som skall ifyllas enligt bestämda anvisningar. I den senare betydelsen förekommer också *blankett*, och mer omfattande s. k. ifyllnadsformulär brukar kallas blanketter.

2

Varför heter det *Svenska normallyceum*, men *Svenska flicklyceet*? — I äldre tid och ännu i början av seklet var det vanligt att de latinska orden på *-um* som *ministerium*, *lyceum* inte fick bestämd form på *-et*. En känd språkman av den äldre generationen brukade alltid rikta skrivelser till *Undervisningsministeriet* — nutida språkkänsla kräver *-ministeriet*.

Svenska normallyceum kom till på 1870-talet och har därför den äldre namnformen, medan flicklyceet i H:fors är betydligt yngre. — I nämn som *Vasa svenska lyceum* är lyceum obestämd form, ty Vasa motsvarar här en *s*-form (jämför *Jakobstads samlyceum*).

3

Det heter ju *lärare* som *lärare*, *häst* som *häst*. Är sådana uttryck att fatta som fennicismer, översättningar av finska uttryck? Det heter ju på finska t. ex. *hevonen kuin hevonen*. — Uttryck av typen *häst som häst* («den ena hästen kan vara lika god som andra») är kända i många språk, t. ex. latin och ryska. De är fullgod svenska; man hittar dem hos rikssvenska författare som Stig Dagerman och Olle Hedberg. Dagerman har t. ex. *vatten som vatten* — *vichyvatten* eller *brunnsvatten* eller *rakvatten* — *det kvittar*.

4

Är uttrycket *få muntur* godtagbart? — Det är utan vidare klart, att *få muntur* är översatt från finskan (*saada suuvuoro*) Det är, skulle jag tro, en relativt ny finlandism. Uttrycket är onekligen bekvämt, men det kan vara skäl att minnas att det inte är gångbart i Sverige — där brukar det heta *få ett ord med i laget*. Helt olämpligt är det att bruka *muntur* i debatter. Det finska *puheenvuoro* betecknar *inlägg* i diskussioner och debatter. *Virtanen sanoi*

5

Heter det *knappt om något* eller *knappt med något*? Det kan faktiskt heta på båda sätten. Det mest brukliga i skrift är nog *knappt om* (t. ex. *knappt om tid*). Prepositionen *om* brukas här på samma sätt som i *gott om något*. *Knappt med* förekommer mest i tal, men kan inte betraktas som felaktigt. (Däremot heter det alltid *ha gott om* — *med* duger inte.)

6

På en gräddförpackning står *Bör bevaras i kylskåp*. Är uttrycket riktigt? — *Bevara* är inte det rätta ordet här. Det riktiga är *förvara*. I *bevara* inneligger snarast en betydelse »skydda», »bibehålla». Man *bevarar* gamla brev, men om vi vill ange platsen där något bevaras, säger vi *förvara: förvara brev i ett bankfack*. Likaså heter det *Medicinen bör förvaras oåtkomlig för barn*. — På tal om *kylskåp*, så hoppas jag att ingen kallar kylskåpet för »is-skåp». Frestelsen kan finnas, för kylskåpet heter som känt »jääkaappi» på finska. *Is-skåp* minns vi väl från lite äldre tid — skåpen som vi lade isbitar i under sommaren.

Frågor kan som tidigare sändas till mig under adress *Vasabladets redaktion* (märk kuvertet »Språkvårdsspalten!») eller direkt under adress *Knektvägen 3 C, Helsingfors 40*. Det händer ibland att något ord eller uttryck rinner en i hågen och att man vill fråga om det, men glömmer det. Kasta ned ordet på ett vanligt kort och skicka det till Språkvårdsspalten!

CARL-ERIC THORS

A. a.

A. a.